

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2023, 7(4): 628-646.

DOI: [10.26677/TR1010.2023.1344](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1344)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Çanakkale’de Yapılan Köy Hayırlarının Mevcut Durumunun Etkinlik Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi

Müslim BUDAKKIRAN, Yüksek Lisans Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale, e-posta: muslimbudakkiran@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1897-2997>

Doç. Dr. Şefik Okan MERCAN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Çanakkale, e-posta: okanmercan@comu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1737-014X>

Öz

Etkinlik turizmi kişileri ortak değerler etrafında bir araya getiren ve kültürel bakımdan yapıldığı destinasyona çeşitli katkılar sağlayan turistik faaliyetler bütünüdür. Etkinlikler, gerçekleştirildiği bölgenin kültürel değerlerini tanıtmaya fırsatı sunan, farklı kültürlerden bireyleri bir araya getiren, yeni yerlerin keşfedilmesine olanak sağlayan ve toplumsal beraberlik algısını ön plana çıkaran organizasyonları içermektedir. Türkiye’de gerçekleşen kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler etkinlik turizmini destekleyici konumdadır. Bu çalışmanın amacı, kültürel bir etkinlik olan köy hayırlarının turizm açısından değerlendirilmesidir. Bölgesel bir etkinlik olarak değerlendirilen köy hayırlarıyla ilgili yayınların sınırlı olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada veriler nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Veriler, çalışma kapsamında köylerde yaşayan köy halkından 6 katılımcıyla birlikte ilgili köylerde görev yapan 3 muhtar ve 1 köy imamı olmak üzere toplam 10 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda köy hayırlarının toplumsal birlik algısını güçlendirdiği, kültürel değerleri koruduğu, her sene artan yüksek katılım oranı ile köyün doğal çekiciliklerinin ve tarımsal ürünlerinin tanıtımına destek sağladığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra son zamanlarda yaşanan doğal afet ve salgın hastalık sebepleri ile köy halkının olanaklarının kısıtlı olduğu vurgulanmış olup, yerel yönetim desteği ile daha da geniş çapta organizasyonlar yapılabileceği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etkinlik Turizmi, Gastronomi, Köy Hayırları, Kültürel Faaliyet.

Makale Gönderme Tarihi: 17.10.2023

Makale Kabul Tarihi: 12.12.2023

Önerilen Atıf:

Budakkıran, M. ve Mercan, Ş. O. (2023). Çanakkale’de Yapılan Köy Hayırlarının Mevcut Durumunun Etkinlik Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(4): 628-646.

© 2023 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2023, 7(4): 628-646.

DOI: [10.26677/TR1010.2023.1344](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1344)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Evaluation of the Current Situation of Village Charities in Çanakkale within the Scope of Event Tourism

Müslim BUDAKKIRAN, MSc. Student, Çanakkale Onsekiz Mart University, Institute of Graduate Programs, Çanakkale, e-mail: muslimbudakkiran@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1897-2997>

Associate Prof. Dr. Şefik Okan MERCAN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Tourism, Çanakkale, e-mail: okanmercan@comu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1737-014X>

Abstract

Event tourism is the whole of touristic activities that bring people together around common values and make various contributions to the destination culturally. The activities include organizations that offer the opportunity to introduce the cultural values of the region where they are held, bring together individuals from different cultures, enable the discovery of new places and highlight the perception of social togetherness. Cultural, artistic and sports activities taking place in Turkey are in a position to support event tourism. In this study, the contribution of “köy hayırları” (village charity; the organization brings people together and meals are served so peaceful atmosphere is shared), which is a cultural activity, to tourism has been analyzed. In this study, data were obtained by using the interviewing technique, one of the qualitative research methods. The data were acquired through face-to-face interviews with a total of 10 people, including 6 participants from the villagers living in the villages, 3 headmen and 1 imam working in the relevant villages. The data obtained from the research were analyzed using descriptive analysis and content analysis methods. As a result of the interviews, it was concluded that the “köy hayırları” (village charity) strengthens the perception of social unity, protects the cultural values, with the high participation rate increasing every year supports the promotion of the natural attractions and agricultural products of the village. However, it was understood that due to the recent natural disasters and epidemics participation could not be achieved sufficiently, and the financial opportunities of the village people were limited, and widespread organizations could be made with the support of the local government.

Keywords: Event Tourism, Gastronomy, Village Charities, Cultural Activity.

Received: 17.10.2023

Accepted: 12.12.2023

Suggested Citation:

Budakkıran, M. and Mercan, Ş. O. (2023). Evaluation of the Current Situation of Village Charities in Çanakkale within the Scope of Event Tourism, *Journal of Turkish Tourism Research*, 7(4): 628-646.
© 2023 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

İnsanoğlu sosyal bir varlık olarak nitelendirilmektedir. Varoluşundan bu yana yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlarının yanında insanlar bir arada olma, sohbet etme, ortak faaliyetler gerçekleştirme eğiliminde olmuşlardır. Kısacası her toplum kendine ait, kültürel ve sonraki kuşağa aktarılacak şekilde birtakım etkinlikler düzenlemiştir.

Uzun yıllardır süregelen etkinlikler gelenek haline gelip turizm sektörüne yeni bir anlayış kazandırmış ve etkinlik turizmi kavramı ortaya çıkmıştır. Yoğun nüfus artışı, sanayileşme ve iş hayatının getirdiği stres nedeniyle bireylerin, tatil yapmanın yanında farklı etkinliklere katılma eğiliminde de oldukları görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bireyler kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikleri tercih etmektedirler.

Etkinlik turizmi gerçekleştirildiği destinasyona kültürel bakımdan çeşitli katkılar sağlamaktadır. Etkinliklerin yapıldığı bölgedeki kültürel değerlerin tanıtımı, farklı kültürlerden insanların bir araya gelmesi, yeni yerlerin keşfedilmesi ve toplumsal beraberliğin sağlanması ile destinasyona yeni değerler katılmaktadır. Kültürel etkinliklerin yanında insanlar yeme-içme faaliyetlerini deneyimlemektedirler. Bu tarz faaliyetlerde yiyecek-içecek ikramlarının birlik ve beraberliği sağlama, farklı kültürden insanlarla iletişim kurma, kültürler arası kaynaşma, birbirini tanıma gibi olumlu yönleri bulunmaktadır.

Türkiye’de yapılan kültürel etkinliklerin temelinde yardımlaşma kavramı ön plana çıkmaktadır. Yardımlaşma kavramının meydana getirdiği kültürel etkinlikler; halk oyunları, kültürel müzik festivalleri, geleneksel spor faaliyetleri ve yeme-içme etkinlikleridir.

Yardımlaşma geleneğinin Türkiye’deki önemli örneklerinden biri de köy hayırlarıdır. Köy hayırları genellikle yaz başlangıcında veya bahar aylarında gerçekleştirilen, bereketli hasat zamanı geçirilmesi, doğal afetlerden korunmak, insanların bir araya gelmesi amaçlarıyla düzenlenen faaliyetlerdir. Köy hayırlarında dualar eşliğinde yenen yemeklerin yanında, insanlar arasında yardım toplanmakta, toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması için çalışılmaktadır.

Hayırlar sadece kültürel bakımdan değil aynı zamanda turizme katkı sağladığından dolayı önem arz etmektedir. Bu noktada hayırlar aracılığıyla gelen kişiler köyün doğal güzelliklerini keşfetmekte, yöreye ait ürünleri tatma imkânı elde etmektedir. Bu kişiler çevrelerine deneyimlerinden bahsetmekte ve bu sayede bölgenin tanıtıma katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı ise kültürel bir etkinlik olarak görülen köy hayırlarının turizme katkısını incelemektir.

ETKİNLİK TURİZMİ

Etkinlik, rutin faaliyetlerin dışında gerçekleştirilen, insanları sosyal ve kültürel bağlamda bir araya getiren, eğlence odaklı ve kısa süreli aktiviteler bütünüdür. Etkinlik turizmi; yoğun şehir ve iş hayatından kaçmak, zihinsel olarak rahatlamak, farklı deneyimler kazanmak amaçları ile isteğe bağlı gerçekleştirilen faaliyetler olarak da tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2017).

Kentleşmenin artması ve doğal yaşam alanlarının azalmasıyla birlikte bireyler yaşadıkları yerlerden uzak, sakin, doğal çekicilikleri olan bölgelere yönelmektedir. Özellikle nüfus artışıyla beraber giderek kalabalıklaşan şehirlerde yaşayan bireyler, sosyal yaşam standartlarını koruyabilmek için boş zamanlarında katılabilecekleri, belirli zamanlarda gerçekleştirilen, turistik destinasyonlarda yapılan etkinlikleri tercih etmektedir (Can, 2015:5-6).

Dünya genelinde etkisini her geçen gün arttıran deniz, kum, güneş turizminin yanı sıra insanlar kısa sürelerde yapılabilecek kültürel, sanatsal ve spor etkinliklerinin olduğu bölgeleri de tercih

etmektedirler. Yapılan bu faaliyetler etkinlik turizmi olarak incelenmektedir (İçöz ve Kozak, 2002: 89-90).

Etkinlik turizmi son dönemlerde farkındalığını hızla arttırmaya devam etmektedir. Bunun sebebi insanların bulunduğu bölgelerde, şehirlerde veya farklı yerlerde düzenlenecek olan etkinliklere katılma arzusudur. Etkinliklere olan ilginin ve katılımın artmasıyla her geçen yıl etkinlik sayısı da artmaktadır. Yapılan bu etkinlikler, katılımın sağlandığı yerin tanıtımına önemli katkılar sağlamaktadır (Kozak ve Bahçe, 2012).

Etkinlik turizmi adı altında gerçekleşen faaliyetler, ekonomik, kültürel ve toplumsal açıdan yapıldığı bölgeye önemli katkılar sağlamaktadır. Etkinlik turizminin, bölgedeki kültürel mirasın tanıtımı, farklı kültürlerle bir araya gelmesi, toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması, yeni yerler keşfedilmesi, mevsimselliğin ortadan kalkması, yeni turizm tesislerinin ve etkinlik merkezlerinin artması yönlerinde olumlu etkileri bulunmaktadır (Yolal, 2017). Etkinliklerin destinasyon bölgesine kazandırdıklarının yanı sıra yerel değerlerin yaşatılması, devam ettirilmesi ve korunması ayrıca bir önem arz etmektedir. Değerlerin gelecek nesillere aktarılması, her geçen yıl daha geniş kitlelere duyurulması ve geleneğin devamlılığının sağlanması gibi sebeplerden dolayı yerel yönetimlere ve destinasyon yöneticilerine büyük görev düşmektedir (Örgün, 2021: 225).

Etkinlik turizmi, sezonun uzatılması ve turizm talebinin artırılması bakımından önemli yere sahiptir. Turistler ziyaret ettikleri turizm bölgelerinde gerçekleşen etkinlikler nedeniyle konaklama sürelerini ve harcamalarını arttırmaya yönelmekte ve bir sonraki sezon için yapılacak olan etkinliklere altyapı hazırlamaktadır (Getz, 2008).

Bireylerin etkinlik turizmine katılmasında etkinliğin yapılacağı yerin çekiciliği büyük rol oynamaktadır. Turistik arz ve talebin dengede olması hem turistler hem de destinasyon açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden etkinlikler genel olarak sezon yoğunluğunun az olduğu dönemlerde yapılmaktadır. Etkinliklerin yapılacağı yerin seçiminde ise doğal ve fiziksel çekicilikler ön plana çıkmaktadır. Etkinlik bölgesindeki çekiciliklerin etkinliklere uyarlanmasıyla da bölgeye olan talebin artması sağlanabilmektedir (Özdemir, 2014).

Etkinlikler birçok amaca hizmet edebilmektedir. Bu noktada planlı olan ve olmayan ana başlıklar altında gerek içeriklerine göre gerek katılım oranına bağlı büyüklüklerine göre çeşitli etkinlik türleri bulunmaktadır. Planlı etkinlikler nerede ne zaman yapılacağı belli olan ve katılımcı kesimin belli olduğu faaliyetlerdir. Özel etkinlikler ise belirli aralıklarla gerçekleştirilen, kişilere deneyim kazandıran aktivitelerdir (Damster ve Tassiopoulos, 2005). Planlı etkinlikler, isminden de anlaşılacağı üzere etkinliğin yerinin, zamanının ve potansiyel katılımcı grubunun belli olduğu faaliyetlerdir. İçeriklerine göre etkinlikler; kültürel, politik, sanat/eğlence, ticari, bilimsel, spor, rekreasyonel ve özel etkinlik olarak çeşitlenmektedir. Bir diğer sınıflandırma da büyüklüklerine göre yerel, bölgesel, büyük, mega etkinliklerdir. Bu kategorilerden yerel etkinlik grubu, köy hayırlarını kapsayan, belli bir yörede yaşayan kesimin sosyal yönünü geliştirici aynı zamanda ekonomik anlamda bölgeyi ve yöre halkını teşvik edici, aidiyet duygusunu artırıcı etkinliklerdir (Getz, 2008: 404).

Getz (2008), etkinliklerin turizm sektöründe hem iş hem eğlence odaklı olduğunu ve turistik destinasyonları teşvik edici özelliği bulunduğunu vurgulamaktadır. Kongreler, spor etkinlikleri, festivaller ve kültürel aktiviteler bu tarz etkinliklerin başta gelen destekleyici unsurlarındandır. Bu tarz etkinlikler, talep oranlarına göre dört ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar; mega etkinlikler, büyük etkinlikler, bölgesel etkinlikler ve yerel etkinliklerdir.

Mega etkinlikler, belirli aralıklarla gerçekleştirilen, katılım oranı ve maliyeti yüksek olan uluslararası etkinliklerdir. Bunun yanı sıra etkinler, yapıldığı destinasyona ekonomik açıdan

ciddi faydalar sağlamaktadır. Büyüklük, katılım, kamunun desteği ve basın da dahil olmasıyla mega etkinliklere ev sahipliği yapan destinasyonlarda kentsel gelişim bakımından olumlu etkiler ortaya çıkmaktadır (Mair, Chien, Kelly ve Derrington, 2023). Olimpiyat oyunları, dünya şampiyonaları, uluslararası kültürel etkinlikler, politik organizasyonlar mega etkinliklere örnek gösterilebilir (Dansero ve Puttilli, 2010: 322).

Büyük etkinlikler, düzenlendiği destinasyona sağladığı ekonomik katkıların yanı sıra bilinirliği ve farkındalığı arttıran, bölgesel tanıtım odaklı ve imaj yaratmada etkili olan faaliyetlerdir. Mega etkinliklerde olduğu gibi belirli aralıklarla gerçekleştirilmektedir. Avusturalya Formula 1 Grand Prix, Avusturalya Açık Tenis Turnuvası, Melbourne Yiyecek ve Şarap Festivali ve Eurovision Şarkı Yarışması büyük etkinlik kategorisi için verilebilecek örneklerdendir (Getz, Svensson, Peterssen ve Gunnervall, 2012).

Bölgesel etkinlikler, genellikle ulusal etkinlikleri kapsayan, ekonomik anlamda büyümeyi hedefleyen ve sürdürülebilirliği amaçlayan etkinliklerdir. Fuarlar, kültürel gösteriler ve spor etkinlikleri örnek olarak gösterilebilir (Yıldırım, 2017:34).

Yerel etkinlikler, diğer etkinliklere oranla daha çok bölgede turizm faaliyetlerini canlandırmayı amaçlayan, yörenin ve yöreye özel tarım ürünlerinin tanıtımını sağlayan, düzenli olarak yapılan ve yörenin insanlarını bir araya getiren etkinliklerdir (Tayfun ve Arslan, 2013). Kentleşmenin artması ve sanayinin gelişmesiyle beraber insanlar öncelikli olarak doğal alanlara yönelmektedir. Doğal alanların olduğu bölgelerdeki yapılan yerel etkinlikler de çekici bir unsur olmaktadır. Beden ve ruh sağlığının korunması ile bireyler eğlence faaliyetlerine de yönelmektedir (Aslan, 1993). Halk oyunları, panayır, yöresel müzik eğlenceleri, geleneksel spor yarışları, kültürel yeme-içme etkinlikleri yerel etkinliklere örnek olarak gösterilebilmektedir (Yemenoğlu, Dalgın ve Çeken, 2013:16).

Yerel etkinlikler bağlamında zengin örneklerle sahip Türkiye’de her yıl düzenli olarak yapılan etkinliklerde Türk kültürünün, gelenek ve göreneklerinin izlerine rastlanmaktadır. Yapılan bu etkinliklerde Türk kültürünün ve coğrafyasının yıllardır insanları bir araya getiren en önemli etkenlerinden bir tanesi toplu şekilde yapılan yeme-içme etkinlikleridir. Cenaze, doğum, düğün, bayram ve hayırlar bu etkinliklerin en büyük örnekleridir (Yalın, 2020).

Törenler, dini etkinlikler, özel günler vb. etkinliklerin içeriğinde insanlar yeme-içme faaliyetlerine de yer vermektedir. Bu gibi durumlarda yapılan yiyecek içecek ikramları birlik ve beraberliği sağlamaktadır. Ayrıca yapılan bu etkinliklerin farklı kültür ve toplumlardan insanlar arasında iletişim kurma, kültürler arası kaynaşma ve birbirini tanıma gibi olumlu yönleri de bulunmaktadır (Abdurrezzak, 2014). Bu sebeplerle kültür ve yemek arasındaki ilişki yıllardır medeniyetlerin alışkanlıklarını ortaya koymaktadır.

KÖY HAYIRLARI

İnsanlığın varoluşundan beri yardımlaşma, dayanışma, birlik ve beraberlik önem arz etmektedir. Yüzyıllardır farklı medeniyetler, toplumlar, kültürler ve dinler kendi içlerinde bu olguları farklı şekillerde benimsemişlerdir. Türk toplumu ve İslam dininde de yardımlaşma ön plana çıkmaktadır. Sanayinin ve teknolojinin gelişmesi yardımlaşma kavramının farklılaşmasına neden olmakla birlikte Türk toplumunda bu kavramın etkisinin hala aynı şekilde devam ettiği söylenebilir. İslamiyet’te ise zekât, sadaka, fitre yardımlaşmaya örnek gösterilebilir. Örf, adet ve geleneklerin etkisiyle zekât, sadaka ve fitre kavramları çeşitlilik kazanmıştır (Tekin, 2007).

Köy hayırları, Türk kültürünün günümüze kadar devam ettirilen, yardımlaşmanın ve kaynaşmanın ön plana çıktığı geleneklerden biridir. Türkiye’de genellikle Güney Marmara ve

Ege Bölgelerinde düzenlenmektedir. Türk dünyasında;” yağmur duası, şölen, yengi kün, mart bozumu, nartukan, cılgayak, baba marta, ilkyaz yortusu, gündönümü, nevruz, Hıdırellez, sabantoy” gibi isimlerle düzenlenen etkinlikler içerik, amaç, kapsam bakımından köy hayırlarına benzer niteliktedir (sindirgida.com). Türkiye’de bu tarz etkinlikler bazı bölgelerde köy bayramı olarak da anılmaktadır. Bu bayramlar, yılın belirli bir zamanında, köy meydanlarında, su başlarında ya da mezarlıların/yatırların yanında köylünün tamamının katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler geleceğe yönelik beklentilerin, iyi dileklerin benimsendiği, köyün içinde kurbanların kesildiği ve sonunda “aş” ya da “hayır aş” adı verilen pilavın pişirilip yendiği etkinlikler olarak bilinmektedir (Karabaşa, 2018:183).

Köy hayırları yardımlaşma geleneğinin getirdiği çeşitlilik sonucu ortaya çıkan kavramlardan biridir. Köy hayırları genel olarak bahar ile yaz aylarında, tarım faaliyetlerinin verimli geçmesi, deprem, heyelan, sel gibi doğal afetlerden korunmak, insanların bir araya gelmesi amaçlarıyla düzenlenen faaliyetlerdir. Köy hayırlarında dualar okunur, yemekler yapılır, yardım toplanır, birlik ve beraberlik sağlanmaya çalışılır (Atmaca ve Toygur, 2021:73).

Köy hayırları geleneğini devam ettirmeye çalışan önemli şehirlerden biri Çanakkale’dir. Çanakkale köy hayırları her yıl nisan, mayıs ve haziran aylarında yapılmaktadır ve baharın gelişinin kutlanması, yağmur yağması, bolluk ve bereket olması gibi farklı amaçlarla düzenlenmektedir. Muhtar, imam ve uzun yıllardır köyde yaşayan vatandaşlar tarafından köy hayırlarının organizasyonu gerçekleştirilmektedir. Genellikle köyün merkezinde belirli alanlarda yapılan hayırlar, dualar ve mevlit eşliğinde başlar, yemek ikramı yapılır ve sohbetler edilir. Tüm köy halkı ve çevre köyler olmak üzere dışarıdan gelebilecek herkes köy hayırlarına katılım gösterebilir (Erol, 2004; Dikmen, 2012:242).

Köy Hayırlarının Yapılış Amacı

Köy hayırlarının yapılış zamanlarından da anlaşılacağı üzere, en temel amaç bolluk, bereket, kuraklık için yağmurun yağması ve vefat eden insanları yad etmektir. İslam dininin getirdiği inanışlar çerçevesinde ürünün bol olması, yağmurun yağması, hasadın bol olması amacıyla genelde Haziran-Eylül ayları arasında yapılır. Bunun yanı sıra köy hayırlarının amacı dini ve milli birliği sağlamaktır. Bu hayırların yapılmadığı sene içerisinde kuraklık, doğal afetler gibi olumsuzlukların yaşanacağı inancı devam ettiği için hayırlar her sene düzenli olarak yapılmaya çalışılmaktadır (Tekin, 2007:91-92).

Köy hayırlarının devam ettirildiği illerden biri olan Çanakkale’de hayırların yapılış amaçlarının başında; yağmurun yağması, eskiden hayrın yapıldığı köyde yaşayan bireylerin, akrabaların bir araya gelmesi ve zor durumdaki insanlara maddi ve manevi olarak yardım edilmesi gelmektedir. Genel amaçların yanı sıra köy halkının sosyal ihtiyaçlarının karşılanması da ön plana çıkmaktadır. Doğup büyüdüğü köyden göç edip farklı şehirlerde, ilçelerde veya köylerde yaşayan kişilerin bu hayırlar vesilesi ile bir araya gelmesi, sohbet eşliğinde kaynaşması, gençlerin bir araya gelerek köy kültürünü tanıması hayırların sosyal yönünü göstermektedir (Çavuşoğlu, 2015:13-15).

Tercih Edilen Mekân

Köy hayırlarının yapılacağı mekânlar, köylerin coğrafi yapısına ve merkezi alanlara göre değişkenlik göstermektedir. Genellikle ağaçların bol olduğu yeşillik alanlar tercih edilmektedir. Bazı köylerde artık gelenek haline gelmiş ve bu tarz etkinlikler için kullanılan alanlar da bulunmaktadır. Hayırların düzenleneceği alanlar; yapılacağı zamana, hava şartlarına ve köylerin

bulunduğu konuma göre, açık veya kapalı alan olarak değişmekle birlikte (Erol, 2004:117) genellikle açık alanlarda yapıldığı söylenebilir.

Türkiye’de bazı bölgelerde “dede hayırını” olarak da bilinen köy hayırları genellikle bir dede/yatır yakınında veya camii civarında yapılmaktadır. Camide toplanan insanlar, namaz kılıp mevlit dinlemektedir. Ardından dualar edilip yemeğe geçilmektedir. Davetin olduğu yere büyükçe bir Türk bayrağı asılması da geleneklerdendir (Dikmen, 2012:242).

Çanakkale’de yapılan köy hayırlarında, köy halkı tarafından “köy içi” olarak adlandırılan köy merkezleri, cami çevresi veya çok nadir olarak yeşil alanlar tercih edilmektedir. Bunun sebebi köy hayırlarına davet edilenlerin hayrın yapılacağı alanı daha kolay bulabilmesi ve alana ulaşabilmesidir.

Organizasyon, Duyuru ve Yemekler

Köy hayırlarının organizasyon süreci titizlikle gerçekleştirilmektedir. Köy muhtarı ve imam öncülüğünde, köyün ileri gelen yaşlıları, köy öğretmeni ve köy halkının destekleri ile bu gelenek devam etmektedir. Hayırların yapılacağı zaman, köy halkı arasında görev dağılımı, giderlerin hesaplanması ve organizasyon için gerekli malzemelerin tedarikinin sağlanması gibi konular hayırlardan önce konuşulup değerlendirilir (Tekin, 2007).

Organizasyon süreci, Çanakkale köy hayırlarında yer yer farklılık göstermektedir. Bazı köylerde köy halkı arasında eşit miktarlarda yardım toplanmaktadır, kimi köylerde maddi durumun müsaitliğine göre yardım miktarları toplanmakta olup, maddi yardım yerine canlı hayvan veya bakliyat yardımı da yapılmaktadır.

Duyuru sürecinde öncelikle yakın çevredeki köylerin muhtarlıklarına ve köyün ileri gelenlerine haber verilmektedir. Ayrıca imamlar cuma hutbelerinde civar köylerde yapılacak hayırların zamanını ve yerini ilan etmektedir. Yapılan duyuru ve ilanları duyan bireyler de eş, dost ve akrabaları ile paylaşmaktadır. Köy hayırlarına isteyen herkes katılım sağlayabilmektedir. Katılımın fazla olmasının hem köyün tanıtımı için faydalı olacağına hem hayrın daha anlamlı olacağına hem de fazla bereket ve bolluk getireceğine inanılmaktadır (Tekin, 2007).

Köy hayırlarında yemek yapımı, hazırlanışı ve dağıtımında tüm köy halkı görev almaktadır. Yemek olarak genellikle etli veya tavuklu olmak üzere bulgur pilavı, pirinç pilavı veya keşkek sunulmaktadır. Yemeklerin içine koyulan et veya tavuk maddi olanaklara göre dışarıdan tedarik edilmekte veya söz konusu malzemeyi köylü kendi hayvanlarından kesim yaparak hazırlamaktadır. Yakın dönemde pirinç pilavının diğer yemeklere göre daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Yemeklerin yanında ikram olarak ise hoşaf, ayran veya yoğurt servis edilmektedir (Erol, 2004:114-115).

Uygulama

Köy hayırlarının yapılacağı mekân birkaç gün önceden hazırlanmaya başlanmaktadır. Hayır alanının temizliği, gelen konukların oturma düzeninin planlanması, ses ve konuşma sistemlerinin kurulum yeri ve mevlit okuyacak kişilerin yeri ayarlanmaktadır. Sonrasında hayrın yapılacağı gün erken saatlerde gerekli cihaz kurulumları tamamlanarak test edilmektedir. Genel olarak hayra katılım gösterecek kişiler öğle namazından birkaç saat önce gelmeye başlamaktadır. İl merkezinden, çevre ilçe ve köylerden gelen köy halkının yakınları, evlerde de ağırlanmaktadır. Evlerde yapılan sohbetlerden, ikramlardan sonra hayır alanına hep birlikte gitmektedirler. Hayır esnasında erkekler cami avlusunda, kadınlar ise hayır alanının yakınında önceden ayarlanan

yerlerde ağırlanmaktadır. Namaz ve mevlidin bitmesi ile yemekler ve ikramlar dağıtılmaya başlanır. İkramlar genellikle köyün gençleri tarafından dağıtılmaktadır. Yemekler kişi sayısına göre metal tepsilerde, plastik tabaklarda veya köy halkının evden getirdiği kaplarda sunulmaktadır. Dağıtım ve ikram süreci bittikten sonra kalan yemekler isteyen kişilere pay edilmektedir. Hayrın bitmesi ile, herhangi bir etkinlik varsa etkinlik alanlarına geçilmekte, yoksa sohbe devam edilmektedir. Hayrın sonunda köye gelenler ile köy halkı arasında güzel temenniler eşliğinde vedalaşmalar gerçekleşmektedir (Çavuşoğlu, 2015:15-17).

Köy hayırlarına yönelik yapılan hazırlıkların gönüllülük esasına dayalı, insanların samimi duygularla yaptığı çalışmalar olduğu söylenebilir. İnsanların bu isteği ve içtenliği, etkinliklerin yapılış amaçları da göz önüne alındığında, hazırlıkların yorulmadan, zevkle yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu sayede köy hayırlarının; toplumsal birlikteliği, paylaşımı ve yardımlaşmayı sağladığı ve arttırdığı, gelenek ve göreneklerin canlı tutulmasına olanak tanıdığı söylenebilmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, kültürel bir etkinlik olan köy hayırlarının turizm açısından değerlendirilmesidir. Bölgesel bir etkinlik olarak değerlendirilen köy hayırlarıyla ilgili yayınların sınırlı olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışmadaki veriler nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme tekniği; bireylerin duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini detaylı şekilde ifade edebildiği, araştırmanın konusuyla ilgili net ve yeni verilerin elde edilebildiği nitel bir araştırma yöntemidir (Karahan, Uca ve Güdük, 2022: 84). Görüşme tekniği, kişilerden araştırmanın amacına uygun, en doğru şekilde yanıtların alınabildiği ve kişilerin kendilerini rahatça ifade edebildiği bir veri toplama yöntemidir (Türnüklü, 2000:544). Verilerin toplanması aşamasında 8 soruluk yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Soru formunun oluşturulmasında turizm alanındaki akademisyenlerin de görüşleri dikkate alınmıştır. Veri toplama süreci 02.01.2023-30.05.2023 arasında gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması aşamasında görüşme yapılan katılımcılarda köy hayırlarının yapıldığı köylerde en az 15 yıldır yaşıyor olmak koşulu aranmıştır. Bu bağlamda söz konusu koşulu sağlayan bireylerin, çalışmanın konusu olan köy hayırları hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olduğu varsayılmıştır. Araştırma verileri, çalışma kapsamında tutulan köylerde yaşayan köy halkından 6 katılımcı ile ilgili köylerde görev yapan 3 muhtar ve 1 köy imamı olmak üzere toplam 10 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. 10 kişiden sonraki görüşmelerde alınan cevapların tekrar haline gelmesi nedeniyle görüşmeler sonlandırılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde araştırma bulgularının güvenilirliğinin artırılması adına kodlar oluşturulurken turizm alanında uzman 3 akademisyenin görüşlerine de başvurulmuştur. Araştırma konusu kapsamında görüşme formlarındaki en çok göze çarpan ve en çok tekrar edilen cevaplar görüşmecilerin düşüncelerinin net, doğru ve olduğu gibi anlaşılması amacıyla birebir şekilde aktarılmıştır. Köy hayırları araştırma kapsamında yer alan Çanakkale'nin pek çok köyünde gerçekleştirilmektedir. Yakın dönemde meydana gelen Covid-19 pandemisi ve büyük depremler nedeniyle bazı köylerde ilgili etkinliklerin organizasyonunda aksamalar veya ertelemeler olduğu görülmüştür. Birçok köyde gerçekleştirilen köy hayırlarıyla ilgili bu çalışma, zaman ve maddi kısıtlar nedeniyle 10 köyle sınırlandırılmıştır. Görüşmeler köyler arası mesafeden dolayı farklı günlerde gerçekleştirilmiştir ve her bir görüşme yaklaşık 1 saat sürmüştür.

BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcılara göre köy hayırlarının özellikle yardımlaşma, birliktelik yaratma ve toplumsal dayanışmayı arttırma gibi konularda önemli olduğu görülmüştür. Öyle ki köy hayırlarında gerçekleştirilecek etkinlikler ile sunulacak yiyecek ve içeceklerin giderlerinin köy halkı tarafından veya köy hayırına katkıda bulunmak isteyen bireyler tarafından karşılandığı belirtilmiştir.

Araştırma bulgularından yola çıkarak köy hayırlarının organizasyon, zamanlama, yapılış amaçları, mekân ve tanıtım olmak üzere beş ana başlıkta incelenebileceği görülmüştür. Bu bağlamda organizasyon konusuyla ilgili kelime bulutu Şekil 1.'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Köy Hayırları Organizasyon Başlığı ile İlgili Kelime Bulutu

Elde edilen bulgular doğrultusunda köy hayırlarının organizasyon aşamasını bütüncül bir süreç olarak değerlendirmenin daha doğru olacağı düşünülmektedir. Köy hayırlarının organizasyon süreci şu şekildedir:

- Gerekli bütçenin belirlenmesi ve toplanması,
- Köy hayırının yapılacağı mekânın ve zamanın belirlenmesi (mevsimsel koşullara bağlı değişiklik gösterebilmektedir),
- İlanların hazırlanması ve duyuruların yapılması (ilan afişleri, hoparlör duyuruları vb.),
- Gerekli malzemelerin tedarik edilmesi (yiyecek ve içecek malzemeleri, sunum malzemeleri, ses ve ışıklandırma ekipmanları vb.),
- Köy hayır etkinliği için hazırlıkların, sunumların ve kurulumların yapılması (mekânın ve yemeklerin hazırlanması),
- Köy hayırının organizasyonunun gerçekleştirilmesi (mevlit okutulması, ikramların yapılması, misafirlerin ağırlanması vb.).

Köy hayırlarının bütçesi genellikle köy halkı tarafından sağlanmaktadır. Bu durum köyden köye değişiklikler gösterebilmektedir. Öyle ki bazı köylerde köy hayırının toplam gideri hane başına bölünürken, bazı köylerde de bu durum tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Gelir ve maddiyat eşitliğinin sağlanmadığı bazı durumlarda ise yemek malzemeleri (et, pirinç, bulgur,

yoğurt vb.) doğrudan ürün başışı şeklinde olabilmektedir. Örneğin, birkaç kişi pirinç, birkaç kişi pirinci temin etmektedir.

K6: “Gider için, köyde bulunan hane başına bir tutar belirlenir ve toplanır. Ayrıca, durumu iyi olan aileler veya kişiler hayır giderinin haricinde hayır için kullanılacak olan et yoğurt, yağ, vb. malzemelerin temini konusunda da yardımcı olurlar.”

K4: “Köy halkı hayır için kendi arasında yardım toplar ancak herkesin katkıda bulunması zorunlu değildir. Herkes kendi imkânına göre katkıda bulunur...”

K3: “...Giderler köy halkı arasında muhtarlıkta toplanır, bu toplanan giderler kullanılır. Bu destek nakdi olabilir veya hayvan besleyenler varsa onlar buzağı, kuzu gibi besledikleri hayvanları başışlayabilirler. Toplanan hayır parası veya kullanılacak malzemeler artarsa, bir sonraki senenin hayrı için ayrılır veya kullanılır.”

K8: “Köy halkımız hayır için kendi arasında para toplar, toplanan para muhtara iletilir. Muhtar, hayırda lazım olacak malzemeleri, ihtiyaçları toplanan paradan karşılar. Bazı zamanlar civar köylerden de yardım gelmektedir. Zarfların üzerine isimler yazılıp miktar belirtilip gönderilir.”

Köy hayırlarında misafirlere ikram edilen yiyecek ve içecekler duruma göre değişiklik gösterebilmektedir. Genellikle pirinç pilavı, bulgur pilavı, keşkek, yoğurt, ayran, cacık, helva vb. ürünler ikram edilmektedir. Hayırlarda ikram edilen pilav çeşitleri çoğunlukla etli şekilde servis edilmektedir. Kişi sayısının veya katılımın beklenenden yüksek olduğu durumlarda pilav çeşitleri yöre halkı tarafından “sini” diye tabir edilen büyük tepsilerde beşer veya onar kişilik olacak şekilde, menüdeki yemeklerin birlikte sunulabileceği tabldot şeklinde veya sadece bir tabakta pilav ve üzerine-yanına yoğurt koyularak servis edilebilmektedir. Bazı durumlarda ise misafirler evde ağırlanır ve ev yemekleri ikram edilir.

K10: “...Halkımız akrabalarına, dışarıdan gelenlere evlerini açarlar yemek verirler...”

K4: “...Hayırlarımızda pilav, tatlı, yoğurt ikram edilir, bunun yanı sıra evlerde yemekler sunulur.”

K3: “Hayırlarımızda evlerde de yemek verilir. Yiyecek-içecek olarak; keşkek, pilav, cacık veya ayran ikram edilir...”

K1: “Bütün hayırların içeriği az çok benzerlikler içerse de farklılıklar göstermektedir. Köyümüzde genelde yiyecek ikramı olarak keşkek ve pilav servis edilir...”

Köy hayırlarının organizasyon sürecinde muhtarlar büyük önem arz etmektedir. Organizasyon bütçesinin belirlenmesi, toplanması ve kullanılması, duyuruların yapılması, davetlilerin karşılanması ve ağırlaması konularındaki sorumluluk genellikle muhtarlara aittir. Hayırların yapılacağı zaman belirlenmeden önce civar köylerdeki muhtarlar birbirleriyle iletişime geçerek köy hayırlarının çakışmaması için planlama yaparlar, köylerin bağlı olduğu merkezlerin yöneticilerine, yörede önemli kurum ve kuruluşların ileri gelenlerine haber vererek davet eder.

K8: “Köy halkımız hayır için kendi arasında para toplar, toplanan para muhtara iletilir. Muhtar, hayırda lazım olacak malzemeleri, ihtiyaçları toplanan paradan karşılar...”

K4: “Köy muhtarları birbirleri ile iletişime geçer ve ilanları dağıştır. Her muhtar kendi köyünde yapılacak hayırın duyurusunu yapar...”

K1: “Köy hayırlarımıza çevre köylerde oturan insanlar davet edilir. Her köy yapacağı hayır zamanını 2 ay öncesinden belirler. Belirlenen tarih davet başlığı altında düzenlenen kâğıda yazılır ve o davet diğer köy muhtarlarına iletilir...”

Organizasyon sürecinin hazırlıkları tamamlandıktan sonra köy hayrının duyurusu gerçekleştirilmektedir. Duyuru aşamasında ilanlar civar köylerdeki muhtarlıklara gönderilmekte, kıraathanelerde camlara veya panolara asılmakta, köylerin bağlı olduğu merkezi yönetimlerdeki hoparlörlerden seslendirilmekte ve ayrıca akraba ve eş-dostlara telefon yolu ile haber verilmektedir. Bunun yanı sıra güncel teknolojik olanakların yoğun kullanımı nedeniyle hayırların duyuru sürecinde sosyal medyadan da faydalanılmaktadır. Duyuru sürecinin yanı sıra ulaşım konusu da köy hayırları için oldukça önemlidir. Köy hayırlarına katılım gösteren bireyler şahsi araçlarıyla veya hayrı düzenleyenler tarafından tutulan toplu taşıma araçlarıyla ulaşım sağlamaktadır. Köy hayırlarına katılımın genellikle yüksek olduğu saptanmıştır. Katılımın yüksek olmasının nedeninin köy hayırlarına katılım gösterenlerin nereli, hangi köyden olduğuna bakılmaksızın, din, dil ve ırk ayrımı yapılmadan herkese açık bir şekilde gerçekleştirilmesi olduğu düşünülmektedir.

K10: “Her kesime ulaşılmaya çalışılır. Din, dil, ırk ayrımı yapılmaksızın herkese açıktır. Zamanında köyde yaşamış ama göç etmiş kişiler, civar köylerden herkes katılmaktadır. Gelenler ulaşım olarak özel köy servisi ile, varsa şahsi araçları ile, traktör veya motor ile gelmektedir... Duyuru sürecinde köy muhtarı ilan bastırıp çevre köylerde bulunan kıraathanelere bırakır. Bunun yanında köy halkı da tanıdıklarına ulaşır davet eder.”

K9: “Civar köyde yaşayanlar, kurumlarda çalışan kişiler davet edilmektedir. İnsanlar kendi araçları ile veya toplu taşıma araçları ile hayırlara gelmektedir.”

K7: “İlan ve davetiye aracılığı ile olabildiğince geniş kitlelere duyurulmaya çalışılır. Genelde, civar köylerden, merkezden nadir olsa da farklı şehirlerden dost ve akrabalar katılım sağlamaktadır. Kendi aracı olanlar kendi imkanları ile, kimi traktör ile kimi köy servisleri ile ulaşım sağlayabilir.”

K3: “Köyde yaşayan halkımız eş dost akrabalarını arayıp haber verirler. Köy muhtarı diğer muhtarlara hayrın yeri ve zamanını haber verir. Gelenler, kendi araçları ile veya yakın mesafe ise yaya şekilde ulaşım sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, kalabalık şekilde gelecek olanlar kendi aralarında anlaşır otobüs veya minibüs tutabiliyorlar.”

K2: “Köy hayrımıza komşu köyler, köyde yaşayıp göç eden köy halkı gelir. Uzak köylere de davet gönderilir, köy kahvelerine ilanlar yapıştırılır. Günümüzde sosyal medya üzerinden de duyurular yapılmaktadır. Gelenler, kendi araçları ile veya otobüs, traktör, motor aracılığı ile gelmektedir.”

K1: “Köy hayırlarımıza çevre köylerde oturan insanlar davet edilir. Her köy yapacağı hayır zamanını 2 ay öncesinden belirler. Belirlenen tarih davet başlığı altında düzenlenen kâğıda yazılır ve o davet diğer köy muhtarlarına iletilir. Ulaştırılan davetler her köyün kendi kıraathanesinde panoya asılır.”

Elde edilen bulgular neticesinde köy hayırlarının zamanlama aşaması hazırlık ve katılım bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda köy hayırlarının zamanlamasıyla ilgili kelime bulutu Şekil 2.' de gösterilmektedir.

Araştırma verileri doğrultusunda köy hayırlarının yapılış zamanının çoğunlukla bahar aylarında veya yaz mevsimi başlangıcında gerçekleştiği görülmektedir. Bunun sebebi hasat öncesi tarım işleri yoğunlaşmadan hayrın yapılmak istenmesi ve elde edilecek ürünlerin bereketli olacağı inanışıdır. Hazırlık sürecinde köy halkının vereceği destek ve hayra katılım oranının arttırılması bakımından bu zaman dilimlerinin uygun olduğu düşünülmekte ve çevre köylerde yapılacak olan hayırlarla da çakışma olmamasına dikkat edilmektedir.

Şekil 2. Köy Hayırlarının Zamanlama Başlığı ile İlgili Kelime Bulutu

K7: “Köyümüzde hayırlar nisan sonu mayıs başı gibi zaman aralığında yapılmaktadır. Bunun sebebi ise, yaz sezonu tarlada hasat, meyve-sebze toplama gibi işler olduğu için köy halkı yoğun ve yorgun olur. Böyle bir durumda hayır düzenlemek mümkün olmamakla birlikte; yapılırsa bile katılım açısından yeterlilik sağlanmaz.”

K3: “Köyümüzde hayırlar nisan-haziran ayları arasında yapılmaktadır. Bunun sebebi hasat öncesi yapıp ürünlerin bereketli olması için, bunun yanı sıra baharın gelişi, havaların ısınması, insanların kaynaşması, moral sağlamak, gençlerin bir araya gelmesi amaçları ile yapılmaktadır.”

K5: “...köy halkının zaman anlamında daha müsait olduğu süreç olduğu için, toplanabilmek, hazırlık yapabilmek daha kolay olacaktır.”

K9: “Hayır zamanı olarak yaz ayları tercih edilmektedir. Daha rahat hazırlık yapılması ve katılım anlamında da kolaylık sağlanması amacıyla bu zaman dilimi uygun görülmektedir”.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre köy hayırlarının yapılış amaçları; inanca dayalı sebepler, toplumsal birlikteliği artırma ve geleneklerin devamlılığını sağlamak olarak 3 başlık altında incelenmiştir. Bu doğrultuda köy hayırlarının yapılış amaçlarıyla ilgili kelime bulutu Şekil 3.'de gösterilmektedir.

Köy hayırlarının yapılış amaçlarının başında inanca dayalı sebepler gelmektedir. Gerçekleştirilen hayırlarda o seneki hasadın bereketli geçmesi, yağmur yağması ve vefat edenleri anmak adına dualar edilmektedir ve mevlit okutulmaktadır. Bu sayede o senenin bereket ve bolluk içinde geçeceği düşüncesi hakimdir.

K4: “...Vefat edenleri anmak, tarım işlerinin yolunda gitmesi, ürünlerin bereketli olması gibi sebeplerle hayırlar düzenlenmektedir.”

K8: “Hayırlarda amaç insanların bir araya gelmesi, kaynaşma, vefat edenleri anma durumlarıdır. Bu süreçte mevlit okutulur sonrasında yemek servisine başlanır.”

K5: “Köy halkının işlerinin yolunda gitmesi, dayanışma olması, ölen kişileri anmak gibi sebeplerle hayırlar düzenlenir...”

köy hayırları geleneğini devam ettirme çabasının da olduğu ve hayırların yapılaş amaçlarından biri olduğu görülmektedir.

K10: "En başta eski adetleri yerine getirmek ve devam ettirmek, farklı köy, il veya ilçelerden yeni insanların gelmesi ve köyü tanıtmak...Aile bağları gelişir, yeni dostluklar oluşur, gelenek görenekler devam ettirilir, bir arada olma gibi katkıları vardır."

K6: "Öncelikle unutulmuş geleneklerimiz yaşatılıyor, birbirini göremeyen insanlar bu vesile ile bir araya geliyor..."

K9: "Birçok sebebi olmak ile geleneği devam ettirmek, hasatların verimli olması, köy halkı olarak ortak bir şeyler yapmak ve birlik sağlamaktır."

K2: "Eskilerden süregelen geleneği devam ettirmek ama en önemlisi yağmur yağması ve hasadın yapılması için dua edilmesi sebepleridir..."

Araştırma verilerine göre köy hayırlarının yapılacağı ve misafirlerin ağırlanacağı mekânın seçiminde ilgili alanın merkezi konumda yer alması ve ulaşımın kolay olması tercih edilmektedir. Hayır esnasında okutulacak duaların net şekilde duyurulması, hayrı seslendirecek olan din görevlilerinin rahat edeceği, teknik ekipmanların kurulumunda uygun olabilecek, konukların daha geniş ve ferah yerlerde hayra katılım gösterebileceği cami çevresi, köy meydanı, okul bahçesi ve gölgelik alanlar seçilmektedir. Bu verilerden yola çıkılarak Şekil 4.'te köy hayırlarının mekân seçimine ait kelime bulutu yer almaktadır.

Şekil 4. Köy Hayırlarının Mekân Seçimine Ait Kelime Bulutu

K7: "Mekân olarak köy meydanı ve cami çevresi tercih edilmektedir. Bunun sebebi hem merkezi konum olması hem dışarıdan, çevre il veya yörelerden gelen kişilerin kolay bulabilmeleridir. Ayrıca, dua edecek olan imama kolaylık olması, dua ve Kur'an okunurken kullanılacak olan ses düzeneğinin kolaylıkla kurulması da tercih edilme sebepleridir..."

K8: "Mekân olarak köy meydanında cami önü kullanılmaktadır. Herkes tarafından bilinmesi ve kolay bulunabilecek merkezi bir yer olması tercih sebebidir..."

K10: "Hayır alanı olarak köy meydanı tercih edilir, bunun sebebi alanın genişliği, camiye yakın olması, merkezi konum olmasıdır..."

K4: "Hayrın yapılacağı alanın merkezi konumda olması önemlidir. Biz köyümüzde hayır alanı olarak okul bahçesini kullanmaktayız..."

K5: “Genelde köy meydanı, kahve önü ve cami önü hayır alanı olarak tercih edilmektedir. Hem geniş alanlar olması hem bilindik alanlar olması da katılımcılar açısından kolaylık sağlamaktadır...”

Bu çalışmada tanıtım faaliyetleri hayırların yapıldığı köylerdeki; geleneklerin, tarım ürünlerinin, doğal çekiciliklerin tanıtımı ve hayırların turizm sektörüne katkıları olarak 2 başlık altında incelenmiştir. Köy hayırlarının tanıtımına ait kelime bulutu Şekil 5.'te gösterilmektedir.

Şekil 5. Köy Hayırlarının Tanıtımına Ait Kelime Bulutu

Araştırmadan elde edilen bilgiler neticesinde köy hayırlarının devam ettirilmesi, katılımın artırılması ve farklı bölgelere duyurulması bağlamında tanıtım önem arz etmektedir. Köy hayırlarının yapıldığı yerlerdeki geleneklerin yaşatılması, doğal çekiciliklerin keşfedilmesi, yöreye ait ürünlerin sunumu hayırlardaki tanıtım faaliyetleriyle desteklenmektedir.

K3: “Bu yapılan hayırlar köyün tanıtılmasına yardımcı oluyor çünkü hayırlarda köye ait tarım ürünlerini görme ve tatma fırsatı buluyorlar. Ayrıca köyün doğal güzelliğini yaşayıp deneyimleme şansı elde ediyorlar...”

K6: “...Köyde üretilen ürünlerin tanıtılma fırsatı oluyor ki bu da köy halkı için ekonomik destek demektir...”

K10: “Gelen insanlar deneyimlerini ağızdan ağıza aktarır ve köyün tanınırlığı artar...Bizler için her gelen kişinin dua ve teşekkürü yeterlidir.”

K2: “Köyün tanıtımına katkı sağlamaktadır. Gelen misafirler kendi yaşadıkları yerlerde köyümüzden, hayırlardan bahsettiğinde sonraki sene katılım oranı da artış göstermektedir. Böylelikle hayır amacına ulaşarak daha kalabalık bir ortam sağlanmaktadır.”

Yapılan araştırmada veriler incelendiğinde köy hayırlarının turizm sektörüne etkileri de gözlemlenmiştir. Farklı şehirlerden gelen konuklar hayrın yapıldığı köydeki doğal güzellikleri görme ve farklı kültürlerin yemeklerini deneyimleme şansı elde etmektedir. Konuklar köylerde yeni yerler keşfetme fırsatı bulmakta ve gittikleri yerlerde deneyimlerinden bahsederek tanıtıma katkı sağlamaktadırlar.

K3: “... köyün doğal güzelliğini yaşayıp deneyimleme şansı elde ediyorlar. Her sene bir sonraki senenin hayır zamanı merakla bekleniyor, eş dost birbirine tavsiyelerde bulunuyor ve katılım oranı artıyor. Köyün tanınırlığı da artıyor.”

K4: “Bu hayırlar unutulmuş köy geleneklerini tekrar ortaya çıkarmakta, turizm açısından insanları doğal alanları görmeye teşvik etmektedir...”

K5: “Hayırlar sayesinde hem köyün tanıtımı sağlanır hem toplanan yardımlar ile köyün yapıları veya doğal güzellikleri için restorasyon çalışmaları yapılır. Böylelikle köye turistik açıdan destek sağlanmış olur.”

K6: “...Ayrıca köylerimizde doğal güzellikler de mevcut. Hayır için gelen insanlar bu güzellikleri de gezip görebilir.”

K8: “...Aslında köylerimizde de görülmesi gereken doğal alanlar ve güzellikler bulunmaktadır. Bu hayırlar ile hem köyün ismi tanınıyor hem insanlara gezilecek alternatifler sunuluyor.”

K9: “Hayırlara katılan insanlar Çanakkale'nin köylerinin güzelliklerini görüp keşfeder. Gelen misafirlere farklı bir etkinlikte bulunma deneyimi sağlar.”

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonuçlarından elde edilen veriler doğrultusunda köy hayırları yardımlaşma ve toplumsal birlikteliği ön plana çıkarmaktadır. Farklı bölgelerden ve kültürlerden bir araya gelen insanlar hayırlarda ortak bir amaç için birlikte hareket etmekte ve sosyal bir ortam yaratmaktadır. Böylelikle eski gelenekler yaşatılarak gelecek nesillere aktarılmaktadır.

Köy hayırlarının organizasyon sürecinin planlanması ve bu süreçte görev alan kişilerin destekleri hayrın işleyişi bakımından oldukça önemlidir. Organizasyon süreci, yeterli bütçenin hesaplanması ve toplanması, hayrın yapılacağı yerin ve zamanın belirlenmesi, duyuru ve ilanların ulaştırılması, gerekli malzemelerin temin edilmesi, hayrın yapılacağı yerin hazırlanması aşamalarından oluşmaktadır. Gerçekleştirilen bu aşamalarda görev alan muhtarlar ve imamlara farklı aşamalarda büyük görevler düşmektedir. Davet ve ilan aşamasında köy muhtarları bu görevi üstlenirken, hayır esnasında okutulacak olan dualar ve teknik ekipman ile imamlar ilgilenmektedir. Bütçe planlamasında bazı köylerde hane başına bir tutar belirlenirken, bazı köylerde maddi duruma bağlı olarak köy halkı ve yardıma bulunmak isteyen kişiler maddi veya gerekli malzeme tedariği konusunda destek olmaktadır. Köy hayırlarına katılım gösteren konuklar ulaşım bağlamında genellikle şahsi araçlarıyla veya hayrın yapılacağı köye servis araçlarıyla katılım göstermektedir.

Yapılan görüşmeler neticesinde Çanakkale bölgesindeki köy hayırlarının zamanlamasında bahar ayları veya yaz mevsimi başlangıcının tercih edildiği görülmektedir. Bu bulgu, Atmaca ve Toygur'un çalışmasıyla (2021) benzerlik göstermektedir. O senenin tarım faaliyetlerinden üst düzey verim alınması ve hasadın bereketli olması düşüncesinden dolayı bu zamanlar tercih edilmektedir. Aynı zamanda hayra katılacak ve hayırda görev alacak olan köy halkının organizasyon sürecinde iş yoğunluğu başlamadan daha rahat katılım sağlayabilmesi adına bu zaman dilimi uygun görülmektedir.

Eski zamanlardan beri süregelen köy hayırlarının yapılış amaçları kendi içerisinde çeşitlilikler barındırmaktadır. İklim koşulları göz önüne alındığında geçmişten bu yana pek çok hava muhalefeti yaşandığı düşünüldüğünde ekilen ürünlerden en yüksek verimi alabilmek, bereketli bir sezon geçirmek veya yağmurun yağması adına hayırların düzenlendiği ve hayır esnasında duaların okunduğu belirtilmektedir. Ayrıca, okunulan dualar ve mevlit eşliğinde vefat edenler de anılmaktadır. Erol'un, (2004) ve Dikmen'in (2012) çalışmalarında da benzer bulgulara yer verilmiştir.

Zaman geçtikçe maddi kaygılardan dolayı köyde yaşayan nüfus azalmaktadır ve çoğunluk şehirlere veya ilçelere yerleşmektedir. Eskisi kadar bir araya gelemeyen kişiler bu hayırlar vesilesi ile bir araya gelmekte, hasret gidermekte, bir sonraki kuşağa birlik ve beraberliğin önemini vurgulamaktadır. Hayırlarda oluşan sosyal ve manevi atmosfer, birlikte hareket etme duygusunu pekiştirmektedir. Bereketli hasat elde edilmesi, vefat edenleri anmak, bir araya gelmek ve birlikte bir organizasyonda yer almak gibi tüm bu uğraşlar köy hayırlarıyla beraber söz konusu geleneği devam ettirmek ve yaşatmak amacı taşımaktadır. İnsanların bir araya gelip dua etmesi, hayır için aynı görev bilinci ile hareket etme, herkesin evini açması, birlikte yemekler hazırlayıp birlikte tüketilmesi gibi bazı küçük ama önemli ve artık unutulmaya başlayan değerleri hatırlatmak amaçları ile hayırlar düzenlenmektedir. Bu bulgular Çavuşoğlu'nun (2015) çalışmasında da yer almaktadır.

Köy hayırlarında toplanma yeri hem mevsim koşulları göz önünde bulundurularak hem de katılım oranına göre ortak bir karara varılarak belirlenmektedir. Mekân seçiminde en önemli noktalardan biri bilindik ve herkes tarafından kolayca bulunabilecek bir alan olmasıdır. Hayırlara çevre illerden, yörelerden hatta şehirlerden katılım söz konusu olduğu için mekân seçiminde kolaylık ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda yoğun katılım göz önüne alındığında kişilerin rahat edebileceği yerler kullanılmaktadır. Bu bağlamda genelde köy meydanı, okul bahçesi veya cami çevresi tercih edilmektedir. Hayır zamanı düşünüldüğünde mevsim sıcak olacağı için kimi zaman gölgelik yerler de kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, okunacak duanın rahat duyulması, imamın görevini yerine getirebilmesi açısından camilerin de hayır alanı olarak kullanıldığı belirtilmiştir.

Uzun yıllardır süregelen bir gelenek olan köy hayırlarının günümüzde hala devam ettirilmesi tanıtım faaliyetleri sayesinde. Gelişen teknoloji ile hayırların duyurulması ve tanıtılması daha da hızlı ve kolay bir hal almıştır. Daha fazla bölgeye, daha fazla kişiye ulaşım mümkün hale gelmiştir. Böylelikle her yıl düzenlenen hayırlara katılım oranı artış göstermiştir. Hayırlar sadece köyün gelişimi açısından değil turizme katkı açısından da önem arz etmektedir. Bu doğrultuda gelecek nesillere köy hayırları gibi geleneksel ve kültürel etkinliklerin aktarılması, sürdürülebilirliği, katılımın artırılması, tanıtıma ve turizme olan katkısını göstermek ve daha geniş çapta organizasyonların yapılabilmesi için çeşitli kuruluşların ve yerel yönetimlerin desteğinin etkili olacağı anlaşılmıştır. Bu çalışmada Çanakkale'deki köy hayırları incelenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda Türkiye'nin farklı illerindeki ya da bölgelerindeki köy hayırları incelenebilir. Farklı bölgelerde yapılan çalışmaların sonuçları birbirleriyle karşılaştırılabilir ve eğer varsa farklılıkların nedenleri ortaya koyulmaya çalışılabilir. Bu konuda sınırlı olan akademik çalışmaların sayısının artırılması konunun önemini ve faaliyetlerin etkinliğinin devam ettirilmesi adına üzerinde durulması gereken bir durumdur. Ayrıca bilinen en eski geleneklerden biri olan hayırların sürdürülebilirliği için tüm paydaşlarla iş birliği yapılması önem arz etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Turizm Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulundan 29.12.2022 tarih ve 2200311628 sayılı karar numarası ile izin alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Abdurezzak, A. O. (2014). İşlevsel Teori Bağlamında Yemek Kültürünün İletişimsel Yönü, *Turkish Studies*, 9(11): 1-16.
- Aslan, Z. (1993). Sanayileşme ve Kentleşmenin Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi, *Ekoloji Çevre Dergisi*, 2(8): 22-24.
- Atmaca, D. ve Toygur, H. (2021). Çanakkale'nin Kültür Coğrafyasına Bayramiç İlçesinden Bakabilmek, *Türk Ekini*, (8): 61-85.
- Can, E. (2015). Boş Zaman, Rekreasyon ve Etkinlik Turizmi İlişkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (10): 1-17.
- Çavuşoğlu, İ. (2015). *Kültürel Coğrafya Açısından Bir İnceleme: Çanakkale İlinde Geleneksel Köy Hayırları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Damster, G., and Tassiopoulos, D. (2005). *Event Management: A Professional and Developmental Approach*. (Second Edition), Lansdowne: Juta Academic.
- Dansero, E. and Puttilli, M. (2010). Mega-Events Tourism Legacies: The Case of the Torino 2006 Winter Olympic Games—a Territorialisation Approach, *Leisure Studies*, 29(3): 321-341.
- Dikmen, A. (2012). *Sosyal ve Kültürel Değerleriyle Orhaneli*, Bursa: Bursa Kültür A.Ş., Akmat Akınoğlu Matbaacılık.
- Erol, M. (2004). Köy Hayırlarının Yapısal ve İşlevsel Özellikleri Üzerine Bir İnceleme "Gökçalı Köyü Örneği", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (16): 111-126.
- Getz, D. (2008). Event Tourism: Definition, Evolution, and Research, *Tourism Management*, 29(3): 403-428.
- Getz, D., Svensson, B., Peterssen, R., and Gunnervall, A. (2012). Hallmark Events: Definition and Planning Process. *International Journal of Event Management Research*, 7(1/2): 47-67.
- <https://sindirgida.com/kadim-kulturun-gostergesi-geleneksel-koy-hayirlari/> (Erişim Tarihi: 06.12.2023).
- İçöz, O. ve Kozak, M. (2002). *Turizm Ekonomisi: Turizmin Mikro ve Makro Ekonomik Etkileri*. (2. Basım), Ankara: Turhan Kitabevi.
- Karabaşa, S. (2018). Gelenek Görenek ve İnançlar, Kültür-Çevre İlişkileri Açısından Ankara İli Nallıhan İlçesi Yenice Köyündeki Köy Bayramları, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi. Ankara, 2018, ss. 183-192.
- https://www.kulturportali.gov.tr/Common/DownloadFile.aspx?f=KulturCevrelliskileriAcisinda nAnkaralliNallihanIlcesiYeniceKoyundekiKoyBayramlari_20190315151819508.pdf (Erişim Tarihi: 06.12.2023)
- Karahan, S., Uca, S., ve Güdük, T. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Türleri ve Görüşme Tekniklerinin Uygulanma Süreci, *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1): 78-101.
- Kozak, M. A., ve Bahçe, A. S. (2012). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mair, J., Chien, P. M., Kelly, S. J., and Derrington, S. (2023). Social Impacts of Mega-Events: A Systematic Narrative Review and Research Agenda, *Journal of Sustainable Tourism*, 31(2): 538-560.
- Örgün, E. (2021). Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi. (Editör) İlban, M. O.: *Her Yönüyle Turizmde Destinasyon Yönetimi* içinde (ss. 216-230) Ankara: Detay Yayıncılık.

- Özdemir, G. (2014). *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlanması*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Tayfun, A. ve Arslan, E. (2013). Festival Turizmi Kapsamında Yerli Turistlerin Ankara Alışveriş Festivali'nden Memnuniyetleri Üzerine Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2): 191-206.
- Tekin, M. (2007). Çanakkale Köy Hayırları, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24(24): 5-20.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24(24): 543-559.
- Yalın, G. (2020). Kaybolmakta Olan Yerel Mutfak Kültürünün Turizme Kazandırılması: Balıkesir İli Edremit Körfezi Örneği, *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2): 101-113.
- Yemenoğlu, E., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2013). Geleneksel Festivallerin Kırsal Turizm Üzerindeki Etkiler: Denizli-Honaz Kiraz Festivali Örneği, *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(1): 16-21.
- Yıldırım, H. M. (2017). *Etkinlik Turizmi "Destinasyon Seçim Sürecinde Etkinlikler"*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yolal, M. (2017). Türkiye'nin Etkinlik Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2): 35-51.